

Středočeská vědecká knihovna v Kladně, Gen. Klapálka 1641, Kladno 272 01
www.svkkk.cz, library@svkkk.cz, 312 813 111

Ani knihy nemládou aneb Vyřazování knih z knihovního fondu

Vzhledem k tomu, že životnost knih je omezená, knihy také mohou ztrácet svou aktuálnost pro čtenáře a vzhledem k často stísněným prostorám je po získávání dokumentů do fondu knihovny (akvizici) i vyřazování dokumentů důležitou součástí práce knihovníka. Vyřazování nevyhovujících knih (aktualizace) má svá pravidla. Upravuje je zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon) v § 17 a také vyhláška č. 88/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů (§ 4 a § 6). Za vyřazování knihovních dokumentů odpovídá provozovatel knihovny, tedy nejčastěji obec jako zřizovatel.

Už při akvizici je třeba myslet na budoucí vyřazování. Vyplatí se vybírat knihy uvážlivě a nenechat se příliš ovlivnit tlakem čtenářů ani nakladatelů a distributorů. Některé knihy mají co do obsahu „jepičí život“. Knihovník by měl zvažovat možnost zapůjčit si knihy

z výměnného fondu své pověřené knihovny. Aby byly knihy „v oběhu“, je dobré sledovat četnost výpůjček jednotlivých titulů. Životnost těchto dokumentů prodlouží úprava před zařazením do fondu (zpevněná vazba, lepení hřbetů, balení knih do fólie).

Jaké knihy tedy vyřazujeme? Jednak jde o exempláře opotřebované, neúplné nebo poškozené (takové po schválení můžeme dát rovnou do sběru) a ty, které čtenáři ztratili a nenahradili stejným vydáním titulu. Dále vyřazujeme knihy nevyužívané. Vyřazování se netýká novin a časopisů. Pokud je to pro knihovnu efektivní, je možné knihy vybrat k tomuto účelu zároveň s revizí.

Informujeme, chválíme:

Počet provozních hodin pro veřejnost je jednou ze statisticky sledovaných položek. V kategorii knihoven v obcích do 500 obyvatel byla v ČR v roce 2008 průměrná otevírací doba 2,8 hodin týdně. Proto nás těší, že v **Místní knihovně Miskovice** (415 obyvatel, okres Kutná Hora) je otevřeno 6 hodin a paní Dagmar Strbíková pečuje o 43 čtenářů a každý si půjčil v průměru 58 knih. Rovněž oceňujeme, že pro ně loni uspořádala 10 kulturních akcí.

V knihovnách obcí od 501 do 1 000 obyvatel byla v ČR průměrná otevírací doba 4,4 hodin týdně. Do této skupiny se řadí také **Obecní knihovna Běrunice** (610 obyvatel, okres Nymburk), ve které paní Marie Ouzká obsluhuje 16 procent obyvatel obce 7 hodin týdně.

Místní knihovna Ledčice (600 obyv., okres Mělník) oslavila 110 let svého založení. Sídlí v budově obecního úřadu. Paní knihovnici Ivance Plickové je svěřeno více než pět tisíc knih a každý půlrok nabízí k zapůjčení ještě dalších 200 nejnovějších titulů z výměnného fondu kladenské knihovny. Senioři mohou dokonce využít službu dodání knížek až do jejich domovů. Stačí jen napsat nebo zavolat na obecní úřad. Obec Ledčice právě za vzorné vedení obecní knihovny byla oceněna v soutěži Vesnice roku za Středočeský kraj.

Dotazy na zanedlouho aktuální téma **Roční výkaz o knihovně** můžete poslat na adresu hanzakova@svkkk.cz.
Nezapomeňte sledovat knihovnické aktuality na <http://www.svkkk.cz/> v oddílu Pro knihovny!

Kam s nimi a hlavně jak aneb Jak naplnit literu zákona

Abychom mohli nepotřebné knihy vyřadit, je dobré vědět, jaká evidence se používá pro jejich vyřazování. Nejdříve je sepíšeme do **seznamu dokumentů navržených na vyřazení**, který předložíme provozovateli knihovny ke schválení. Knihy, které jsou dále použitelné, sepíšeme do **nabídkového seznamu**. Vyřazené dokumenty musí být podle zákona nabídnuty ke koupi jiné veřejné knihovně. Pokud její provozovatel odmítne, jeho vyjádření si uschovejte u vašeho seznamu úbytků. V tomto případě jsou dále knihy nabídnuty provozovateli školní knihovny. V případě odmítnutí následuje nabídka jiným zájemcům (i jednotlivcům). Pokud ani takto nedojde k jejich odkoupení, je vlastník oprávněn knihy darovat nebo zlikvidovat.

Jak lze konkrétně **rozšířit nabídky**? Jednou z možností je vystavení seznamu na webových stránkách knihovny, případně obce nebo na webových stránkách <http://vyrazene.ujep.cz/>, která slouží k soustředění nabízených vyřazených knih z jednotlivých knihoven a informačních institucí na jedno místo na webu. Lze také využít elektronické konference (např. Knihovna). Také lze elektronickou poštou rozeslat odkaz na nabídkový seznam umístěný na stránkách knihovny nebo jej adresovat konkrétním zájemcům (pro akvizitory je přijatelnější excelovský formát dokumentu). Nabídka by měla obsahovat zaměření knihovny, upřesnění nabídky („jedná se o publikace

z oboru ...“), kontaktní adresu, termín, do kdy lze požadavky posílat a za jakých podmínek budou případné požadavky vyřízeny (cena za jednotku, za komplet, zdarma, úhrada poštovního apod.). Ze seznamu by se zájemce měl o knihách dočíst, jakého mají autora, název, místo a rok vydání.

Úbytkový seznam je protějškem přírůstkového seznamu a oba tvoří základ evidence knihovního fondu. Podkladem k zápisu je schválený seznam dokumentů navržených k vyřazení. Zapisujeme každý titul zvlášť pod svým přírůstkovým číslem. U záznamu v přírůstkovém seznamu poznamenujeme pořadové číslo v seznamu úbytku.

Podle vyhlášky č. 88/2002 Sb. **záznam v seznamu úbytků** obsahuje datum zapsání, pořadové číslo záznamu, přírůstkové číslo knihovního dokumentu a případně i jeho značku (signaturu), označení autora, název, místo a rok vydání knihovního dokumentu, popřípadě jiné údaje zaručující nezaměnitelnost knihovního dokumentu, důvod jeho odpisu nebo vyřazení s odvoláním na příslušný schvalovací doklad.

Ve vyřazovaných knihách zrušíme vlastnictví znehodnocením razítka s údaji o knihovně (přeškrtnutím apod.). Knihy určené do sběru je nutné zbavit obalové fólie.

Dozvěděli jsme se:

V **Místní knihovně Postupice** (1115 obyv., okres Benešov) obec vylepšuje interiér pro čtenáře a další úpravy jí ještě čekají. Z dotace Středočeského kraje s příspěvkem obce byly nakoupeny nové regály, obslužný pult, židle a taburety pro větší pohodlí čtenářů. O chod knihovny se velmi dobře stará paní Marie Šestáková, učitelka na Základní škole v Postupicích. Také do knihovny v **Chotýšanech** (489 obyv.) a **Teplýšovicích** (400 obyv.) v benešovském okrese byla nakoupena nová technika nebo mobiliář.

V rámci soutěže Knihovna roku 2009 získala **Městská knihovna Sedlčany** (7623 obyv., okres Příbram) zvláštní ocenění v kategorii informačního počínu za provozování svého komunitního centra volného času Lukáš. Organizuje akce jako jsou například přednášky, klubová setkání, výukové programy a těší se velkému zájmu veřejnosti.

Napsali jste nám aneb Inspirace pro každého

Spuštění automatizovaného protokolu ve hvoždanské knihovně

Centrum celoživotního vzdělávání s knihovnou manželů Tomanových by Vám rádo představilo **Obecní knihovnu Hvoždany**, která je jednou z našich střediskových knihoven a metodicky tuto knihovnu zajišťujeme ve spolupráci s Knihovnou Jana Drdy v rámci regionálních služeb.

Obecní knihovna Hvoždany je jedna z mála obecních knihoven v obci nad 410 obyvatel, která má knihovnu s automatizovaným výpůjčním protokolem knihovnického programu Clavius. Tato knihovna vlastní 2489 svazků knih (346 naučné, 1527 beletrie, 521 dětské beletrie a 95 dětské naučné literatury).

Plných 95 dní trvalo uložení všech těchto 2489 knihovních svazků do počítače. Dále bylo zpracováno i velké množství brožur a periodik. Čtenáři automatizovaný výpůjční protokol využívají od 26. května 2008, kdy byl zahájen zkušební provoz a od 1. června 2008 byl výpůjční protokol spuštěn natrvalo.

Spuštění automatizovaného výpůjčního protokolu se mohlo zrealizovat díky obecnímu úřadu Hvoždany, který zakoupil potřebné vybavení ke spuštění výpůjčního protokolu. Velké poděkování patří také paní knihovnici Lence Fialové, která se hravě naučila s tímto protokolem pracovat.

Z dotačního programu obstarala obec Hvoždany do knihovny další počítač s připojením na internet, který může veřejnost zdarma využívat. Obecní knihovna je dobře vybavena jak literaturou, časopisy tak i výpočetní technikou a proto může potěšit široké spektrum veřejnosti.

*Eva Palivcová
Centrum celoživotního vzdělávání s knihovnou manželů Tomanových
Rožmitál pod Třemšínem*

Obecní knihovna v Okřínkou

Knihovna patří do okresu Poděbrady. V obci žije přibližně 150 obyvatel. Knihovna se nachází v budově obecního úřadu a letos o prázdninách prošla celkovou rekonstrukcí. Do knihovny jsme také tento rok zavedli REKS (Regionální knihovní systém). Knihovník pan Luboš Císař a jeho manželka mají do práce chuť. Doufáme, že se podaří zvýšit návštěvnost v knihovně.

Místní lidová knihovna v Seleticích

Seletice leží v nymburském okrese a mají přibližně 160 obyvatel. Knihovna byla přemístěna do nových zrekonstruovaných prostor v "Domě služeb". Původně sídlila v budově obecního úřadu v prvním patře. Pro starší čtenáře však byla hůře dostupná. Asi na rok knihovna utlumila činnost úplně, aby se nyní dostala do opravdově důstojných prostor.

Do knihovny jsme v září zavedli REKS, celkově prořadili a utřídili fond. Nová paní knihovnice Renáta Vítová má pro svou práci krásné prostory. Doufáme, že stejně tak to uvidí i čtenáři.

*Lucie Macháčková
Městská knihovna Kutná Hora*